Lainvalmisteluosasto OM 4/41/2016
Lainsäädäntöneuvos Ville Hinkkanen 16.10.2017

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: Asiantuntijapyyntö 6.10.2017 (LaV 17.10.2017 klo 10.45)

Sakkomenettelyn laajentaminen (HE 103/2017 vp)

Tausta

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisen ohjelman (29.5.2015) mukaan hallituskaudella mahdollistetaan tuomioistuinten keskittyminen ydintehtäviin. Ohjelman mukaan alioikeuksista siirretään summaariseen menettelyyn rikosasiat, joista voi seurata sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta (hallitusohjelman liite 6, s. 30).

Tuomioistuimet ratkaisevat nykyisin runsaasti selviä ja yksinkertaisia rattijuopumusrikoksia, jotka soveltuisivat käsiteltäväksi sakkomenettelyssä siten, että syyttäjä määräisi sakkorangaistuksen poliisin vaatimuksen perusteella. Rattijuopumukseen liittyvä ajokielto on kuitenkin nykyisin määrättävä käräjäoikeudessa, mikä estää sakkomenettelyn käytön.

Sakkomenettelylain voimaanpanon yhteydessä on käynyt ilmi, että sakkomenettelyssä edellytetty epäillyn neliosainen suostumus tekee menettelystä tarpeettoman raskaan, mikä on omiaan vähentämään menettelyn käyttöä. Lakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että laajentamista koskevan esityksen valmistelussa tarkastellaan mahdollisuuksia menettelyn keventämiseen oikeusturvaa kuitenkaan vaarantamatta (LaVM 12/2016 vp, s. 4).

Esityksen sisältö

Sakkomenettelyn tosiasiallista käyttöalaa ehdotetaan laajennettavaksi siirtämällä toimivalta ajokieltoseuraamusten määräämiseen kaikilta osin poliisille. Muutoksen johdosta rattijuopumuksia voitaisiin käsitellä sakkomenettelyssä. Ajokielto määrättäisiin syyksi lukevan ratkaisun pohjalta hallinnollisessa menettelyssä.

Sakkomenettelyn käytön yleiseksi edellytykseksi lisättäisiin vaatimus asian selvyydestä ja yksinkertaisuudesta. Sakkomenettelyn edellytykseksi säädettyä epäillyn suostumusta kevennettäisiin siten, että tunnustamista ja seuraamuksen hyväksymistä koskevista suostumuksen osatekijöistä luovuttaisiin. Tämän vastapainoksi ehdotetaan, että epäilty voisi valittaa tuomioistuimeen jatkossa ilman valitusperusteiden rajauksia. Tällaisen valituksen käsittelyssä noudatettavaa menettelyä selvennettäisiin.

Poliisin ajokieltomenettelyä yksinkertaistettaisiin siten, että kuulemismenettely voitaisiin käynnistää jo tapahtumapaikalla. Lisäksi väliaikaisessa

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

ajokiellossa olevan henkilön ajokieltoa koskeva päätös voitaisiin antaa tiedoksi tavallisena tiedoksiantona. Poliisin mahdollisuuksia määrätä väliaikainen ajokielto päättymään laajennettaisiin. Muutoksenhaku ajokieltopäätöksiin tapahtuisi vaatimalla oikaisua ja valittamalla sen jälkeen hallinto-oikeuteen. Ajokieltomenettelystä annettaisiin muitakin tarkentavia säännöksiä.

Perustuslakivaliokunnan mukaan (PeVL 37/2017 vp) lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Vaikutukset

Ehdotus nopeuttaisi rattijuopumusasioiden käsittelyä ja parantaisi siten oikeuden saatavuutta. Tunnustamista ja seuraamuksen hyväksymistä koskevan edellytyksen poistaminen suostumuksen aineellisista osatekijöistä lisää rikoksista epäiltyjen mahdollisuuksia valita menettely, jossa heidän asiansa käsitellään, ja muutoksenhakuperusteiden laajentaminen parantaa määräyksen saaneiden oikeusturvaa.

Arviolta 5 000 rattijuopumusasiaa siirtyisi tuomioistuinten kirjallisesta menettelystä sakkomenettelyyn, mikä vähentäisi syyttäjien ja tuomioistuinten työmäärää. Poliisin vuosittain määräämien ajokieltojen lukumäärä kasvaisi noin 17 000:lla. Ajokiellon määrääminen ja oikaisuvaatimusten käsittely kasvattaisi poliisin työmäärää, mutta toisaalta esitutkinnan työmäärä vähenisi arviolta yhtä paljon.

Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan vuoden 2019 aikana.